

Általános helyzetkép a francia mezőgazdaságról az FNSEA-kongresszus fényében

A reprezentatív (azaz többségi) francia szakszervezeti tömörülés, az [FNSEA](#) idei országos kongresszusán elhangzott általános helyzetértékelés szerint az agrárium szempontjából legfontosabb problémák a következők:

- a túlzott, gyakorlatilag lényegi versenyhátrányt okozó környezetvédelmi elvárások,
- a védett nagyragadozók (farkas, medve) terjedése, általában a vadkár kérdése, valamint az állatok jogi státusáról szóló vita élénkülése,
- a termőföld művelésből való kivonásának nem csökkenő üteme, valamint ehhez (is) kapcsolódva a környezetvédelmi kompenzáció problematikája,
- a mezőgazdasági nyugdíjak kérdésének megoldatlansága,
- a gazdálkodást akadályozó vagy érdemben megnehezítő, szakmailag érthetetlen adminisztratív előírások,
- az uniós előírásoknál szigorúbb nemzeti szintű jogszabályok,
- a főleg a zöldség-gyümölcs ágazatban tetten érhető, a termelési költségeket sem fedező termelői árak és a nagy kereskedelmi láncok termelő-ellenes magatartása, üzletpolitikája,
- a gazdaságok és gazdálkodók sérelmére elkövetett vagyoni elleni bűncselekmények exponenciális mértékben történő növekedése,
- az érdemi fehérjetakarmány-stratégia hiánya,
- a gazdálkodó mesterség nem kellő mértékű professzionalizmusa,
- a mezőgazdasági innováció és kutatás-fejlesztés elvárhatónál alacsonyabb szintű támogatása, ösztönzése, a technológia-transzferben tapasztalható akadályok.

Elgondolkodtató, hogy a vita során gyakorlatilag alig került szóba több olyan téma, ami még hetekkel ezelőtt is nagyon éles vitákat generált, mint pl. a KAP-reform franciaországi végrehajtása, ezen belül a támogatások konvergenciája, a tejkvóták megszűnése és a kríziskezelés, a lejtős területek művelése és tápanyag-gazdálkodása, vagy a mezőgazdaság jövőjéről készülő törvény.

Az idei évben Délnyugat-Franciaországban, ezen belül is Pyrénées-Atlantique megyében tartották a legnagyobb francia mezőgazdasági szakszervezeti szövetség, az FNSEA 68. kongresszusát. Az esemény alkalmat adott az érintetteknek arra, hogy áttekinthessék a francia mezőgazdaságot leginkább foglalkoztató kérdéseket, amik természetesen elválaszthatatlanok az aktuális belpolitikai kérdésektől. Ilyenre, konkrétan a helyhatósági választások március 30-án tartandó második fordulójára hivatkozva hárította el az eseményen való részvételt Stéphane Le Foll miniszter, amit a kongresszus résztvevői és a szakszervezet vezetői „kifejezetten barátságtalan lépésnek” tartottak. *(Az első meghívókban még Jean-Marc Ayrault kormányfő szerepelt lehetséges fő vendégként, a háromnapos kongresszus második napján viszont már abban sem voltak biztosak a termelők, hogy a minisztert egyáltalán képviselni fogja-e valaki? A „hozzáértők” szerint a miniszter távolmaradása egyfajta „non-verbális jelként” értelmezhető, ami azzal függ össze, hogy a helyhatósági választások második fordulója utánra várt kormányátalakítás nyomán Le Foll kikerülhet a kormányból, így nem lenne hiteles, ha a kongresszuson beszédet mondana. Végül a miniszteri kabinet igazgatója, Philippe Mauguin jelent volt a kongresszus zárónapján, ám beszédet nem mondott és a tribünön sem foglalt helyet. Ennek oka az FNSEA egyik vezető tisztviselője szerint az, hogy a miniszter számára semmilyen vidéki utat nem engedélyezett a kormányfő és/vagy a köztársasági elnök, a tárca vezető tisztviselőinek pedig megtiltottak minden érdemi hivatalos nyilatkozatot. Szintén részt vett a záróeseményen a miniszterelnök és a köztársasági elnök tanácsadója, valamint Alain*

Berger, a milánói expo francia pavilonjáért felelős kormánybiztos is, akik szintén nem nyilatkoztak.)

A kongresszus első sajtónyilvános napján tárgyalt fő kérdések között kiemelt szerepet kapott a környezetvédelem és az agrár-környezetgazdálkodás szerintük erőltetett előtérbe helyezése, ami különösen a haszonbérleti szerződések alapján gazdálkodók számára jelent sok esetben megoldhatatlan problémát. Természetesen szóba került a nehéz tehergépjárművekre kivetendő, egyelőre bizonytalan időre elnapolt (sokak szerint csupán a helyhatósági választások utánra) környezetvédelmi adó, az *écotaxe* kérdése is, amit a gazdálkodók jelenleg ismert formájában egyöntetűen elutasítanak.

Az állattartók kétségbeesetten tiltakoznak az Alpokba visszatelepített és onnan egyre nagyobb területre szétterjedő farkas jelenléte és a természetvédelmi törvényeknek köszönhetően gyakorlatilag sérthetetlen státusa miatt. A ragadozó a gazdák szerint gyakorlatilag ellehetetleníti a legeltetése állattartást, ami pedig a terjedését illeti, már csak 100 kilométerre van Párizstól. Hasonlóan komoly ellenérzést fogalmaznak meg a medvével szemben, ami viszont a farkasnál jóval kisebb területen, csak a Pireneusok egyes részen jelent fenyegetettséget az állatállományokra.

A vadkár általánosabb értelemben is napirendre került, ugyanis a termelők szerint a vaddisznók, őzek és szarvasok olyan mértékű kártétel okozói, ami a két utóbbi faj esetében indokoltá tenné, hogy azok állományát a hivatalos vadászidényen kívül is gyéríteni lehessen. (A vaddisznó egész évben lőhető.) A fizikai kártétel mellett szerintük tekintettel kell lenni arra is, hogy a túlszaporodott állományok a haszonállatokra is állat-egészségügyi veszélyeket jelenthetnek.

Meggyőződésük, hogy értelmetlen és bizarr minden olyan vita is, ami külön jogi státust adna az állatoknak, mégpedig a Polgári Törvénykönyvbe is befoglalva. Ezt a kormányzat egyelőre kategorikusan elutasítja, ám ahogy fogalmaztak a szakszervezetnél, „sosem lehet tudni...”.

Hasonlóan nagyon komoly problémát jelent a mezőgazdasági nyugdíjak kérdése is, aminek emelése minden kormányzati ciklus ígéretei között megtalálható, ám érdemben nem történik soha semmi. Egy teljes életet főállású gazdálkodással töltő jelenleg átlagosan 540 eurós nyugdíjra számíthat, miközben a hivatalos szegénységi küszöb 977 euró, a minimálbér pedig jóval ezer euró fölött van.

A szociális kérdésekhez tartozik, hogy a gazdák szerint a munkavédelmi kérdésekben is túlméntek az előírások a szakmailag indokolható és maradéktalanul betartható, értelmes határnál, aminek legjobb példája, hogy eseti kivételektől eltekintve tilos a gyümölcsösökben létrát használni a betakarításhoz.

Néhány héttel az EP-választások előtt azt kéri a jelenlegi és majdani képviselőktől, ahogy a nemzetgyűlés és a Szenátus tagjaitól is, hogy ne akarjanak az uniós előírásoknál szigorúbbakat bevezetni Franciaországban, elégedjenek meg az európai joganyag nemzeti szintű alkalmazásával. Ez csupán összefoglalása annak a negatív hangulatnak, ami a szakmában jelen van az állami (és sok esetben az önkormányzati) adminisztráció irányában, mivel a gazdálkodók szerint ezek olyan mennyiségű betarthatatlan, vagy legalábbis a gazdálkodók életét jelentősen megnehezítő, minden szakmaiságot nélkülöző vagy a szakmai szempontoknak teljességgel ellentmondó előírást kényszerítenek az érintettek, ami már vállalhatatlan.

Franciaországban is egyre nagyobb méreteket öltenek a gazdaságokban elkövetett vagyoni elleni bűncselekmények – ez eddig sokkal kisebb, szinte elhanyagolható jelenség volt. sok

esetben nem is francia, hanem külföldi elkövetők állnak az események mögött, az egyik legkirívóbb eset pedig az volt, amikor egy délnyugat-franciaországi John Deere-márkakereskedőtől loptak el traktorokat, a „szállítókat” már csak a magyar hatóságok tartóztatták föl! A lopások megakadályozása, vagy legalábbis a számuk csökkentése érdekében a gazdák Manuel Valls belügyminiszterrel is egyeztettek, és nagyon szoros együttműködésre tettek javaslatot a vidéki területeken jelen lévő rendfenntartó erővel, azaz a csendőrséggel.

A szakma részéről kiálltak amellett, hogy az ország fehérjetakarmány-autonómiájának erősítése érdekében érdemi lépésekre van szükség a lucernatermő-terület növelésére, míg a zöldségtermelők azt nehezményezték, hogy a nagy kereskedelmi láncokban alkalmazott szégyenletesen alacsony árak (konkrétan a szamócát és az Auchan-t hozták példának) már a spanyol termelők megélhetését sem teszik lehetővé, nemhogy a franciákékat.

Az FNSEA-nak a kongresszus során bemutatott **helyzetértékelő jelentése** azt vizsgálta, **miként lehet minél inkább professzionálissá tenni a gazdálkodói szakmát.** Megítélésük szerint nem tartható tovább az a helyzet, hogy a termőföld tulajdonlása elegendő alapot szolgáltatson ahhoz, hogy – kis túlzással - bárki önmagát gazdálkodónak nyilvánítsa. Hozzá tették, mindez történik egy olyan helyzetben, amikor leginkább a közérdekű beruházásokra vagy a környezetvédelemre hivatkozással folyamatosan szűkül a gazdálkodók mozgástere, mivel folyamatosan jelentős területeken szűnik meg a gazdálkodás lehetősége a termőföld művelés alóli kivonása miatt. A helyzetet bonyolítja, hogy a gazdálkodást egyre nagyobb arányban gazdálkodók alkotta társasági formában művelik, bizonyos értelemben eltávolítja a gazdálkodókat a klasszikus értelemben vett műveléstől, miközben folyamatosan nő azok aránya is, akik a gazdálkodás mellett más forrásból is jövedelemhez jutnak. Mindez azt az abszurd helyzetet is eredményezheti, hogy jelentős számban olyanokat is gazdálkodóknak tekintenek, akiket nem szabadna, miközben olyanokat nem kezelnek gazdálkodóként, akik viszonyt ténylegesen is azok. A szakszervezet részéről azt javasolták, hogy az aktív gazdálkodó, illetve gazdaságvezető fogalmának meghatározásakor négy kritériumot vegyenek egyidejűleg figyelembe, ezek:

- használt terület,
- árbevétel,
- standard bruttó termelési érték (*production brut standarde*),
- elért nettó jövedelem.

A vita szempontjából nagyon érdekes javaslat volt az, ami azt szorgalmazta, hogy a gazdaság más területein működő kisvállalkozásokhoz hasonlóan a mezőgazdaságban is legyen mód arra, hogy a gazdálkodó a saját maga által tulajdonolt vállalkozás alkalmazottja legyen. Ez mintegy húszezer olyan gazda számára jelentene megnyugtató megoldást, akik ma vállalkozási formában folytatják a gazdálkodást, de valamilyen ok miatt nem ismerik el őket főállású gazdálkodónak.

Az anyag másik nagy fejezete **a termőföldek fogyásával foglalkozott, leszögezve, hogy a művelés alóli végleges kivonás jelenlegi tempója mellett a gazdálkodás belátható időn belül nem fogja tudni ellátni elsődleges hivatását.** A helyzetet súlyosbítja, hogy a társadalom és a politika egyelőre nem hajlandó elismerni mindazon szolgáltatásokat, amiket a mezőgazdaság a biológiai sokféleség megőrzése és általában a környezetvédelem érdekében tesz, emiatt a gazdák inkább retorziókra számíthatnak tevékenységük bővítése, vagy egyes beruházások megvalósítása esetén. Ennek egyik eklatáns példája a dombvidéki tározók létesítése, ezek ügyében gyakorlatilag évek óta nincs érdemi előrelépés. A „termőföld-éhség” a gazdálkodói generáció-váltást is ellehetetleníti, így megoldást kell találni arra, hogy a fiatal

gazdálkodók ne csak kellő számban tudjanak gazdálkodásba fogni, de elegendő terület is álljon ehhez rendelkezésükre. A társadalmi és gazdasági feltételek folyamatos változása a haszonbérleti rendszer átalakítását is elengedhetlenné teszi, itt arra kell törekedni, hogy a rendszer minél rugalmasabban alkalmazkodjon a megváltozott realitásokhoz.

A szakma meggyőződése, hogy mindaddig, amíg a mezőgazdasági beruházások környezetvédelmi ellentételezése kizárólag területnagyság-ekvivalencia alapján történik, nem lesz érdemi előrelépés. A gazdák azt javasolják, hogy legyen lehetőség környezetvédelmi szolgáltatási ellenértékben is számolni ezt, ami például megnyilvánulhat abban, hogy a termelő(k) vállalja(ák) fölhagyott iparterületek rekultivációját.

Somogyi Norbert, Párizs